

ВОКАЛЬНА МЕЛІЗМАТИКА В ДИСКУРСІ СУЧАСНОЇ ПОПУЛЯРНОЇ МУЗИКИ

Фоломєєва Наталія Аркадіївна,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри сценічного мистецтва, естради та методики режисерування

Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

ORCID ID: 0000-0002-7832-4748

Web of Science Researcher ID: JUU-7235-2023

Серед вокальних прийомів художньої виразності, пов'язаних з експресією та емоційним відношенням особливе місце посідають є мелізми, які використовувалися вокалістами досить давно і ця тенденція зберігається також і в сучасній популярній музиці в умовах сьогодення. Стаття містить умовне розмежування термінів «мелізм», яким позначається мелізм як одна або дві ноти, що використовуються як на складі слова, так і у невербальному звуці; «мелізматичний риф», який означає, що ноти мелізму повторюються при кожному виконанні; «мелізматична пробіжка» («runs»), що означає відсутність повторювань і можливість використання двох і більше нот. У статті наводиться декілька прикладів пісень відомих виконавців, у яких вони використовують різні мелізми, однак ґрунтовному аналізу піддається лише поп – ритм-енд-блюз балада («Ніколи не будь таким самим») з альбому «Beautiful», у виконанні австралійської співачки Джесіки Маубой у трьох варіантах: оригінальний звукозапис синглу; сесійний альбом, розміщений на сервісі «iTunes», який Джесіка Маубой записала в 2014 році; «живий» виступ у «Nova's Red Room», розміщений на стрімінговому сервісі «YouTube». Обґрунтовується, що відмінності між цими трьома версіями пісні «Ніколи не будь таким самим» є мінімальними, оскільки більшість «runs» ідентичні одна одній, що, очевидно пояснюється бажанням Джесіки Маубой, передусім, донести до слухачів основний сенс пісні проте підкреслюється здатність співачки додавати тонкий мелізм у вигляді мелізматичних рифів, які використовують лише дві або три ноти. Робиться висновок, що у сучасній популярній музиці вокальні мелізми можуть застосовуватися як для поглиблення емоційного змісту пісні та підкреслення її сенсу, так і для демонстрації вокальної рухливості та технічних вокально-виконавських спроможностей виконавця.

Ключові слова: мелізм, вокальний мелізм, мелізматика, «мелізматична пробіжка», Джесіка Маубой, «Ніколи не будь таким самим», сучасна популярна музика.

Folomieieva Nataliia. Vocal melismatics in discourse of contemporary popular music

Melismas, which have been used by vocalists for quite a long time, have a special place among the vocal techniques of artistic expressiveness, related to expression and emotional relationship, and this trend is also preserved in contemporary popular music in today's conditions. The article contains a conditional definition of the terms "melisma", which denotes melisma as one or two notes used both in the composition of a word and in a non-verbal sound; "melismatic riff", which means that the notes of the melisma are repeated with each performance; "melismatic runs"), which means the absence of repetitions and the possibility of using two or more notes. The article gives a few examples of songs by famous artists in which they use different melismas, but only the pop-rhythm-and-blues ballad ("Never be the same") from the album "Beautiful", performed by the Australian singer Jessica Mauboy in three versions, is subjected to a thorough analysis: original sound recording of the single; a session album posted on the iTunes service, which J. Mauboy recorded in 2014; "live" performance in "Nova's Red Room", posted on the "YouTube" streaming service. It is argued that the differences between the three versions of the song "Never be the same" are minimal, since most of the "runs" are identical to each other, which is obviously explained by J. Mauboy's desire, first of all, to convey the main meaning of the song to the listeners, but the singer's ability to add subtle melisma to the listeners is emphasized in the form of melismatic riffs that use only two or three notes. It is concluded that in contemporary popular music, vocal melismas can be used both to deepen the emotional content of the song and emphasize its meaning, and to demonstrate the vocal mobility and technical vocal and performing abilities of the singer.

Key words: melisma, vocal melisma, melismatics, "runs", Jessica Mauboy, "Never Be The Same", contemporary popular music.

Вступ. Якщо розглядати співацький голос як музичний інструмент, то він, очевидно, є одним з найскладніших та унікальних, відповідно, дослідження усіх можливостей співацького голосу у прикрашенні, емоційному посиленні та наповненні вокальних творів є одним з найбільш широких векторів досліджень у сфері музичного мистецтва. Співаки у своєму виконанні спроможні використовувати доволі велику палітру експресивних і вокальних прийомів, щоб виразніше передати зміст і емоції в пісні. Одним із таких прийомів художньої виразності є мелізми. Попри достатньо довготривалу еволюцію мелізмів у вокальному мистецтві, вони продовжують використовуватися і у сучасній

популярній музиці. Це може бути результатом експресивної складової, яку мелізми поглиблюють у пісні. Означене обґрунтовує необхідність дослідження мелізматики у сучасній популярній музиці на конкретних прикладах використання різних мелізмів у піснях, які є яскравими характерними прикладами для цього.

Матеріали та методи. Базу методології дослідження складає системно-аналітичний метод, який застосовується для уточнення різновидів мелізмів у сучасній популярній музиці.

Результати. Мелізм є прийомом вокальної виразності, який передбачає виконання співаком кількох нот на один звук або склад. Наприклад, мелізм на голосний

звук можна почути в слові «hey» у перших 15 секундах пісні Крістіни Агілери «Ain't No Other Man» (Крістіна Агілера, Кріс Е. Мартін, Кара Діюгарді, Чарльз Мартін Рон, Гарольд Бітті, 2006 р.) з її п'ятого альбому «Back to basics».

Загалом, мелізматика використовується в багатьох музичних стилях. В межах дослідження, результати якого висвітлюються у даній статті, увага зосереджена на використанні мелізмів у сучасній популярній музиці, які дослідники подекуди називають просто різновидом вокалу [10, с. 342], експромтом або рифом [4], та/або прикрасою («lick») [2, с. 43]. Однак використання мелізмів з'явилося задовго до сучасної популярної музики і активно поширилося у вокальному виконавстві. В історичній ретроспективі використання співаками мелізмів сягає григоріанської духовної музики [4] і літургії як «виразної сутності» [3]. Мелізми знайшли подальший розвиток у класичному академічному співі, наприклад, під час «емоційних моментів» арій у європейських операх [12, с. 565]. У сучасному дискурсі мелізми часто звучать у співі госпел у спосіб, який характеризує «кожну пісню унікальним чином» [5] і дозволяє співакам госпелу «таким як Арета Франклін, Рей Чарльз і Сем Кук» доносити мелізми від хорів церков до основної аудиторії» [4].

Очевидно, мелізматика безпосередньо пов'язана з вокально-виконавською інтерпретацією вокального твору та емоційним ставленням виконавця до його музичної та вербальної складових. Проте в умовах фактичної відсутності досліджень, у яких на конкретних прикладах ілюструється використання мелізмів у визначених фрагментах музичних творів сучасної популярної музики вокальна мелізматика в умовах сьогодення є недостатньо науково обгрунтованою.

Серед прикладів активного та доцільного використання мелізмів в сучасній популярній музиці часто згадується Уїті Х'юстон [4]. Мелізми У. Х'юстон у її виконанні пісні «I Will Always Love You» (Доллі Партон, 1973 р.) застосовуються для посилення «емоційно зарядженої концепції» [12, с. 565] «любові». Це особливо очевидно, коли У. Х'юстон додає мелізм до таких слів, як «я», «кохаю» та «тебе». На думку Лорен Еверітт, саме майстерне виконання У. Х'юстон «підштовхнуло техніку мелізмів до мейнстріму в 90-х» [4]. Л. Еверітт характеризує У. Х'юстон як «майстра» мелізмів [4]. Така атрибуція за своєю суттю передбачає доцільне та обгрунтоване використання мелізматика, що, у свою чергу, передбачає відповідний рівень вокальної рухливості, техніки та музичність на додаток до емоційного відчуття, необхідного для передачі певних емоцій у пісні. Попри всі похвали, які можуть отримати найбільш відомі та популярні співаки у сучасній популярній музиці, такі як У. Х'юстон за використання мелізмів, є й ті, хто критично ставиться до цього прийому. Це особливо очевидно у зв'язку з використанням мелізматика в різноманітних телевізійних шоу талантів. Відповідно до даних Л. Еверітт, судді «Pop Idol», Піт Вотермен і Саймон Коуелл, заборонили пісню «I Will Always Love You», щоб не почути, як співаки-ама-

тори наслідують мелізми У. Х'юстон [4]. Аналогічно Майк Катзіф прокоментував мелізми, які використовуються для «драматичного або блюзового ефекту, іноді з катастрофічним перебором» на «American Idol», а не як «музичне мистецтво», і заявив, що співаки «імітують прийоми найвідоміших виконавців цього стилю – співачок, таких як Мерайя Кері, які вдаються до пробіжок» [8]. Хоча імітація є одним із можливих способів вивчення мелізматика у сучасній популярній музиці, вона, очевидно, суттєво обмежує співака, якщо це єдиний спосіб використання мелізмів. М. Катзіф також розглядає «Майстер-клас Melisma», де слухачів навчають слухати різні джерела та намагаються самостійно оцінювати, чи є артист «майстром» чи «зловживачем» [8]. Однак М. Катзіф не дає критеріїв щодо того, що визначає «майстра» чи «зловживача», що ускладнює розуміння цих понять, проте акцентує певну «одержимість» співаків щодо використання мелізмів, яка позначається тенденцією до поширення, особливо під час вокальних виступів, які заплановані, наприклад, з розважальною метою перед бейсбольною грою та пов'язаних із ними спортивних виступів. Однак необхідно звернути увагу, що такі виступи виконуються професійними співаками, і тому критика поширюється не лише на аматорів, які беруть участь у шоу талантів, але й на професійних співаків і використання ними мелізмів. Таку критику важливо враховувати при дослідженні мелізматика в сучасній популярній музиці. Критика навколо мелізмів вказує, передусім, на те про те, що її слід доцільно використовувати в пісні. Дослідники мелізматика у сучасній популярній музиці звертають увагу, що, незважаючи на те, що вона може зробити виконання «повнішим», мелізми також можуть звучати «жахливо, якщо їх не виконують належним чином» [6, с. 104]. Тому фахівці припускають, що ефективне використання мелізматика в сучасній популярній музиці посилює загальну структуру вокального виконання [6, с. 104]. Однак очевидно доволі складно визначити мелізматичну ефективність, виходячи виключно з неефективних уявлень про її використання.

У джерелах, як обговорювалося вище, розрізняють ефективне та неефективне використання мелізмів, однак дане дослідження більше зосереджено на їх експресивних можливостях. В межах одного з етапів дослідження було здійснено музикознавчий аналіз пісень у виконанні Джесіки Маубой, яку було обрано для вивчення мелізматика, оскільки вона є однією з найбільш популярних виконавців сучасної популярної музики у визначеному підстилі та активно використовує мелізми у своєму виконанні. Аналіз передбачав порівняння студійних і концертних записів, щоб конкретизувати, як співачка використовує мелізми в різних умовах (наживо чи в записі).

Аналіз використовувався для визначення типів і контекстів мелізмів, які використовувала названа співачка. В межах статті доцільно проілюструвати на найбільш яскравому прикладі з порівнянням між записами та концертами (на телевізійних шоу та/або інших «живих» виступах), а також кавер-версії. У межах аналізу для

принаймні умовного розрізнення різних типів мелізмів використовуються терміни «мелізм», «мелізматична пробіжка» («guns») і «мелізматичний риф». Термін «мелізм» як основний у дискурсі нашого дослідження використовується для позначення мелізму як однієї або двох нот, що використовуються як на складі слова, так і у невербальному звуці. Якщо ці ноти повторюються, це називатимемо мелізматичним рифом. На відміну від цього, «guns» («мелізматична пробіжка») не повторюється і може використовувати дві або більше нот.

Джесіка Маубой – відома австралійська артистка. У 2016 році вона стала першою корінною австралійкою, яка дебютувала під номером один у чартах альбомів «Aria» [1]. Кар'єра Дж. Маубой почалася в 2006 році, коли вона пройшла прослуховування для четвертого сезону шоу «Australian Idol», з виконанням пісні «I Have Nothing» («Я нічого не маю») [1]. З моменту появи на «Australian Idol» Дж. Маубой випустила п'ять студійних альбомів, два з яких містять як кавер-версії, так і оригінальні твори («The Journey» (2007 р., Sony BMG Australia) і «The Secret Daughter» (2016 р., Sony Music Australia). З дитинства на Дж. Маубой впливали стилі і підстилі, які зараз помітні в її виконавстві. Це, передусім, кантрі, хіп-хоп, ритм-енд-блюз і поп-балада, які сформували її музичний світогляд. У результаті Дж. Маубой створила сентиментальні балади, які можна простежити за впливом сучасного ритм-енд-блюзу; можна помітити також вплив Мерайя Кері на музику і тексти пісень Дж. Маубой. Водночас Дж. Маубой випускала пісні не лише у поп-баладному стилі, але і твори, які мають танцювальне та клубне звучання (наприклад, «To the End of the Earth» (Джесіка Маубой, Джейден Майклс, Бен Бергер, Раян МакМеєн, 2013 р.), проте саме у поп-баладах найбільш яскраво розкривається талант до застосування мелізмів.

Пісня «Never be the Same» («Ніколи не будь таким самим»; автори – Джесіка Маубой, Ентоні Егізії і Девід Мусумечі) випущена 7 березня 2014 року як четвертий сингл із третього студійного альбому Дж. Маубой «Beautiful». «Never Be the Same» – це поп-балада середнього темпу в R&B стилі, яка розповідає про «заміщення дорослішання та той факт, що зміни в житті немінучі» [1] Пісня отримала позитивні відгуки від критиків, які відзначили її як емоційний і потужний трек і високо оцінили вокальну майстерність Дж. Маубой.

Для Дж. Маубой «Never be the Same» – це пісня-повернення до джерел, оскільки вона нагадує їй її перший сингл «Running Back» («Біг назад») (Джесіка Маубой, Одіос Мтієвоірепа, Шон Рей Маллінс, 2008 р.). Текст пісні повідомляє слухачеві про ключовий момент у житті Дж. Маубой. Хоча це здається неконкретним, текст натякає на ідею відсутності приналежності. Серед ключових слів: «самотня», «загублена», «минуле», «забути», «бігти», «гонитва», «втрата», «бажання», «світ». Аналіз тексту пісні дозволяє розкрити «соціальні цінності, поведінку та ідентичність» пісні [9]. Саме означені соціальні аспекти можуть привести аналіз до емоційного позиціонування пісні. Концепція особистої трансформації підкріплена Дж. Маубой, яка

вказала в інтерв'ю, що пісня стосується її сімейних стосунків, інших близьких, її способу життя та рішень, які вона прийняла, та які змусили її поставити під сумнів свої здібності, а також ідею «бути вірною тому, ким я є» [13]. Зміна, описана в цій пісні, виглядає як результат впливу соціальних чинників і обставин у її житті. Одночасно з сюжетом вибудовується динамічна структура пісні «Never be the Same». По мірі створення він поступово вводить музичні інструменти та додаткові вокальні треки, створюючи щільну насичену текстуру. Деякі пісні Дж. Маубой містять електронні та комп'ютеризовані інструменти, а також акустичні інструменти. Творче використання MIDI-інструментів модернізує стиль балади.

Мелізматична реалізація Дж. Маубой відображає динамічну експресію інструментів. У вступі (час: 0:03-0:11) Дж. Маубой використовує «одночасний початок» [11, с. 68] або нейтральний вокальний початок на першому мелізмі, що призводить до дихального зміщення. Використання придишу створює ілюзію м'якості [11, с. 69], що підходить для вступу, оскільки музична текстура не надто насичена. Важливо звернути увагу, що використання мелізму на початку пісні не є таким «вокально акробатичним», як те, яке зустрічається в кінці пісні. Простота мелізму більше відповідає тону початку пісні та подальшій динамічній побудові.

Більшість початків, які Дж. Маубой використовує під час співу мелізматичного рифу або «guns», визначаються як нейтральні початки. Очевидно, це може бути результатом процесу зведення запису. Дж. Маубой послідовно використовує коротші мелізми протягом усієї пісні, що додає варіативності. Однак часто це важко визначити, оскільки друга нота мелізму з двох нот співається в самому кінці складу, що означає, що мелізм використовується для завершення слова. Так у першому приспіві у рядку «Never thinking 'bout the hearts we break» на слові «break» друга нота співається в кінці складу (на звук «а») і підкреслюється. У виконанні Дж. Маубой також містяться варіанти попередніх слів, які використовували простий мелізм. Так у другому перед-приспіві у рядку «And we all get lost sometimes/ And we forget who we are» на слові «are» Дж. Маубой співає «мелізматичну пробіжку» («guns») на звук «а», який відрізняється від руху з першого перед-приспіву.

Можна почути, як Дж. Маубой співає кілька «guns» на різних голосних звуках, особливо коли вона переходить від бриджу до останнього приспіву (час: 2:41-3:32). Ці «мелізматичні пробіжки» були розміщені позаду міксу в лані побудови простору фонокомпозиції. Мікс – це «загальний звук» треку [6, с. 106], який містить всі інструменти, гучність та інші ефекти. У цьому випадку вокальний трек, який містить «мелізматичні пробіжки» Дж. Маубой, було розміщено позаду загального міксу, щоб не домінувати та не відволікати від останнього приспіву. Однак їх розміщення все ще дозволяє їм бути ідентифікованим компонентом, який додає текстуру пісні.

Порівнюючи версії пісень, Дж. Маубой дотримується записаних у студії мелізматичних рифів і виконує їх лише з найменшими додаванням мелодичних

нот у «живих» виступах. Дві версії порівнюються з оригінальним треком – сесійний альбом iTunes, який Дж. Маубой записала в 2014 році та її «живий» виступ у «Nova's Red Room», який можна знайти на YouTube [7]. Якщо звернути увагу на останній приспів аж до завершення композиції, то виявляється, що і в акустичному (iTunes), і в «живому» виконанні (Nova's Red Room) інтенсивні «мелізматичні пробіжки» Дж. Маубой займають важливе місце в міксі. Аналіз вказує, що відмінності між трьома версіями мінімальні, оскільки більшість інтенсивних «guns» ідентичні одна одній. Крім того, мелізматичні ряди деяких слів і невербальних звуків зазвичай співаються в кінці складу слова і невербального звуку, наприклад у слові «away» (оригінальний студійний запис час: 2:50-2:51; iTunes: 02:55-2:56; Nova's Red Room: 2:55-2:56). Що дійсно відрізняє ці три варіанти, так це спосіб, у який Дж. Маубой закінчує другий склад на слові «away». Співачка виконує ту саму «мелізматичну пробіжку» у зразку в iTunes і YouTube з додатковими нотами. З трьох варіантів виконання стає очевидною здатність Дж. Маубой додавати тонкий мелізм у вигляді мелізматичних рифів, які використовують лише дві або три ноти. Беручи до уваги основний сенс і соціальне наповнення пісні, можна обґрунтовано припускати, що Дж. Маубой дотримується версії студійного запису, щоб донести до слухачів сенс пісні.

Аналіз виявив, що Дж. Маубой використовує мелізми в сучасній популярній музиці. Це очевидно на прикладі не лише балад, але і електронної музики. Важливість повторення очевидна у використанні мелізмів Дж. Маубой, наприклад у пісні «Never be the Same». Аналіз також вказує, що Дж. Маубой часом змінює своє використання мелізмів під час «живого» виступу. Це особливо чітко помітно в записах «Never Be the Same» на iTunes і YouTube. Використання Дж. Маубой таких музичних елементів, як динаміка та текстура, також допомагає передати теми пісень. Крім динаміки та фактури, темп і ліричний зміст, як видається, відіграють роль у виборі та розміщенні мелізмів. Дж. Маубой також демонструє вокальну рухливість у виконанні і,

очевидно, використовує мелізматичні рифи, а не «guns» як у студії, так і на «живих» записах. Можливо, це сприяє зосередженню більшої уваги шанувальників на тематиці її пісень, а не на її здатності до «вокальної акробатики» під час «живих» виступів.

Висновки. У сучасній популярній музиці використовуються переважно три умовні типи мелізмів. Це власне мелізми, під якими розуміється виконання однієї або двох нот, що використовуються як на складі слова, так і у невербальному звуці; «мелізматичний риф», який використовується у сенсі повторюваного мелізму, який з кожним відтворенням не зазнає змін; «мелізматична пробіжка» («guns»), під якою розуміється мелізм, який не повторюється та може дві або більше нот.

Однією зі співачок, яких можна впевнено вважати майстрами використання мелізмів у сучасній популярній музиці, є Jessica Mauboy (Джесіка Маубой). В ґрунтовному музичному доробку співачки виокремлюється поп – ритм-енд-блюз балада «Never be the Same» («Ніколи не будь таким самим») з альбому «Beautiful», яка позначена характерною вокальною мелізматикою. Формат статті обмежує можливість розкрити результати аналізу інших пісень, відповідно, увага зосереджена на одному найбільш характерному творі.

Узагальнюючи можемо зазначити, що мелізм є одночасно прийомом, який потребує певного рівня вокальної рухливості та гнучкості, і є важливим засобом музичного вираження. Результати цього дослідження свідчать, що мелізм у сучасній популярній музиці може ефективно застосовуватися для поглиблення емоційного змісту пісні. Дослідження також виявило, що хоча вокальний мелізм може використовуватися для підкреслення емоційного сенсу, він також може застосовуватися для демонстрації вокальної рухливості та технічних вокально-виконавських спроможностей, хоча деякі можуть ідентифікувати ці якості як засіб бути «химерним». Незважаючи на цю критику, використання мелізмів поза їх емоційним контекстом у сучасній популярній музиці все одно залишається цілеспрямованим, якщо відповідає задуму виконавця.

Література:

1. Billboard. Jessica Mauboy. *Billboard*. 2017. URL: <http://www.billboard.com/artist/304552/jessica-mauboy/biography>
2. Chandler K. Teaching popular music styles. *Teaching singing in the 21st century (Ed.)*. 2014. P. 3–52.
3. Crocker R. L. Melisma. *Grove Music Online. Oxford Music Online*. 2017. URL: <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/18332>
4. Everitt L. Whitney Houston and the art of melisma. *BBC*. 2012. February 15. URL: <https://www.bbc.com/news/magazine-17039208>
5. Fluker J. Top advice for singing riffs and runs. *Voice Council Magazine*. 2017. September 24. URL: <http://www.voicecouncil.com/>
6. Hughes D., Keith S. Behind the smoke and mirrors: vocal processing, treatments, and effects. *D. Hughes & J. Callaghan (Eds.) ICVT 2013 For the love of singing: learning, teaching, performing*. 2013. P. 103–110.
7. Joe j. Jessica Mauboy never be the same live. 2014. April 8. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=F-YE0JA6wkg>
8. Katzif M. How 'American idol' uses (and abuses) melisma. *NPR Music*. 2007. January 11. URL: <https://www.npr.org/2007/01/11/6791133/how-american-idol-uses-and-abuses-melisma>
9. Machin D. Analysing lyrics: values, participants, agency. *Analysing popular music: image, sound and text*. 2015. Retrieved from <https://ebookcentral-proquest-com.simsrad.net.ocs.mq.edu.au/lib/mqu/home.action>
10. Robinson-Martin T. Take my hand: Teaching the gospel singer in the applied voice studio. *Teaching singing in the 21st century (Ed.)*. 2014. P. 335–350.

11. Soto-Morettini D. *Popular singing and style*. (2nd Ed.). Bloomsbury, 2014. 280 p.
12. Tagg P. (2003). Melisma. J. Shepherd, D. Horn, D. Laing, P. Oliver & P. Wicke (Eds.). *Bloomsbury Encyclopedia of Popular Music of the World: Performance and Production*. London: Continuum, 2003. P. 564–567.
13. Take 40 Australia. *Jessica Mauboy talks about her single never be the same*. 2014. July 7. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=T2xQvdcGXEM>

References:

1. Billboard. (2017). Jessica Mauboy. *Billboard*. Retrieved from <http://www.billboard.com/artist/304552/jessica-mauboy/biography>
2. Chandler, K. (2014). Teaching popular music styles. *Teaching singing in the 21st century* (Ed.). 3–52.
3. Crocker, R. L. (2017). Melisma. *Grove Music Online*. Retrieved from Oxford Music Online: <http://www.oxfordmusiconline.com/subscriber/article/grove/music/18332>
4. Everitt, L. (2012, February 15). Whitney Houston and the art of melisma. *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/news/magazine-17039208>
5. Fluker, J. (2017, September 24). Top advice for singing riffs and runs. *Voice Council Magazine*. Retrieved from <http://www.voicecouncil.com/>
6. Hughes, D. & Keith, S. (2013). Behind the smoke and mirrors: vocal processing, treatments, and effects. *D. Hughes & J. Callaghan (Eds.) ICVT 2013 For the love of singing: learning, teaching, performing*. 103–110.
7. Joe j. (2014, April 8). Jessica Mauboy never be the same live. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=F-YE0JA6wkg>
8. Katzif, M. (2007, January 11). How ‘American idol’ uses (and abuses) melisma. *NPR Music*. Retrieved from <https://www.npr.org/2007/01/11/6791133/how-american-idol-uses-and-abuses-melisma>
9. Machin, D. (2015). Analysing lyrics: values, participants, agency. *Analysing popular music: image, sound and text*. Retrieved from <https://ebookcentral-proquest-com.simsrad.net.ocs.mq.edu.au/lib/mqu/home.action>
10. Robinson-Martin, T. (2014). Take my hand: Teaching the gospel singer in the applied voice studio. *Teaching singing in the 21st century* (Ed.). 335–350.
11. Soto-Morettini, D. (2014). *Popular singing and style*. (2nd Ed.). Bloomsbury. 280.
12. Tagg, P. (2003). Melisma. J. Shepherd, D. Horn, D. Laing, P. Oliver & P. Wicke (Eds.), *Bloomsbury Encyclopedia of Popular Music of the World: Performance and Production*. London: Continuum. 564–567.
13. Take 40 Australia. (2014, July 7). *Jessica Mauboy talks about her single never be the same*. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=T2xQvdcGXEM>